

Yrkanden i ärendet Strategisk plan 2020–2023 med budget för 2023 (KS/2022:54 041) från Vänsterpartiet och Miljöpartiet

Den strategiska planen för Flens kommun pekar ut strategiska mål för en hållbar utveckling i kommunen. Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom denna strategiska plan. Vi är dock överens om att fler åtgärder behövs för att uppnå våra mål. I detta dokument lägger vi till fullmäktige fram de ändrings- och tilläggsförslag vi vill föreslå.

Samtliga förslag bygger på en analys av tidigare årsrapporter för Flens kommun, en omvärldsanalys av åt vilket håll vi behöver gå för att nå en hållbar utveckling, samt genom dialog med människor i Flen. Därmed bygger våra förslag på insikten om att:

1. Dålig kvalitet kostar mer än god. God ekonomisk hushållning i Flen är att ge verksamheterna bästa möjliga förutsättningar att aktivt arbeta med att förbättra kvaliteten i de kommunala verksamheterna. Det är dessutom av största vikt för de människor som är beroende av våra gemensamma välfärd.
2. En hållbar utveckling förutsätter att olika politikområden samverkar.

Yrkandena är preseterade utifrån relevanta rubriker i budget-dokumentet.

Flen 2022-11-06

5.1 MED SIKTE PÅ EN HÅLLBAR FRAMTID I SAMVERKAN MED OMVÄRLDEN

Riv stuprören - en näringslivs- och miljöpolitik som drar åt samma håll

I snart hundra år har svensk miljöpolitik stävjat de negativa konsekvenser företag kan skapa för miljö och samhälle. Till stor del har det lyckats - ur ett historiskt perspektiv finns gott om exempel på hur en progressiv miljölagstiftning har bidragit till såväl minskade utsläpp som innovation och konkurrenskraftigt näringsliv. Det är bara ett krus - miljöproblemen är större än någonsin.

Insikten växer om att en hållbar samhällsutveckling förutsätter att stuprören rivs mellan näringslivspolitik och miljöpolitik, och de istället drar åt samma håll. Detta har lett till politiska reformer, inte minst EUs gröna taxonomi, som har fått stort genomslag genom att påverka finanssektorns investeringar i hållbar riktning. Dessa krav fortplantar sig genom värdekedjor, så att företag i allt högre utsträckning möter krav från kunder om att kunna visa minskad klimatpåverkan och aktivt miljöarbete. Miljöfrågor, och framförallt klimatfrågor har därmed fått en allt viktigare roll för företag. Det uppsving norra Sverige har fått som etableringsort är till exempel helt driven av efterfrågan på fossilfritt stål, samt företagens önskemål om på att använda grön el. Ett annat exempel är att Northvolts val av Göteborg som lokaliseringsort för sin senaste etablering till stor del berodde på stadens möjlighet att erbjuda en cirkulär lösning kring kylvattnet.

Mot denna bakgrund är det tydligt att ökad miljökompetens och insikt om hur etablerings- och näringslivsfrämjande insatser kan gå hand i hand med miljöarbete är strategisk för att kunna identifiera framtida möjligheter, men också för att kunna stötta befintliga företag i omställningen. Det finns flera inspirerande exempel på området: Eskiltuna kommun har utvecklar ett 300 ha stort verksamhetsområde med hållbar inriktning. I Sotenäs, en kommun med 9000 invånare, har kommunens framsynta agerande i samspel med lokala företag lett till att nedläggningsshotad industri kunde stanna och frodas, och ett starkt och innovativt företagsnätverk med flera nya etableringar. Förutom miljö- och näringslivsaspekter så är den sociala aspekten också viktig, med vuxenutbildningar och arbetsmarknadsinsatser som kombineras med verksamhet för att minska plastskräp i havet.

Att upprepa sådana framgångssagor i Flen är inget att räkna med - men devisen att vända problem till möjligheter genom integrerat synsätt på miljö, ekonomi och social rättvisa är något att ta till sig. Detta bör integreras i handlingplaner för näringslivsutveckling, i kommunens kommande avfallsplan samt i arbete med implementering av (reviderad version av) Regional utvecklingsstrategi för Södermanland.

Yrkande

Att under både de strategiska målen 5.1 och 5.2 lägga till följande uppdrag:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att under 2023 analysera hur kommunens näringslivsansvariga kan arbeta integrerat med miljö, ekonomi och socialt hållbar utveckling för att främja Flens invånare och företagare, utifrån det som presenterats yrkandet på kommunfullmäktiges möte 2022-11-07.

Vattenplan

Kommunstyrelsen har ett pågående uppdrag att ta fram en vattenplan för Flens kommun. Vi ser ett behov av att förtydliga och tidsätta uppdraget.

Yrkande

Att under både de strategiska målen 5.1 lägga till följande uppdrag:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att fortsätta arbetet med att ta fram en vattenplan för Flens kommun i samverkan med Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund. En politisk styrgrupp bör utses, samt delrapportering ska ske till KS senast December 2023. Vattenplanen ska antas senast December 2024.

Återväta våtmarker

För att främja den biologiska mångfalden samt öka möjlighet till kolsänkor har återvätning av tidigare våtmark blivit allt viktigare. Både för att minska klimatförändringar men även som effektiv klimatanpassning.

Yrkande

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund kartlägga möjligheterna till återvätning där så är möjligt på sina marker. Återrapporteras till Kommunstyrelsen senast Juni 2023.

Arbetslag

Ett sätt att bidra till både mål 5.1.2 ”Flens kommun bidrar till en biologisk mångfald” och mål 5.2.2. ”Flens kommun har fler med egen försörjning” vore att återinföra arbetslag enligt nedanstående yrkande.

Yrkande

Att under både de strategiska målen 5.1 och 5.2 lägga till följande uppdrag:

Social- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att skyndsamt återinföra arbetslag som ska utföra arbete i park och på mark inom Tekniska avdelningen. Syftet är att gynna den biologiska mångfalden genom att göra det möjligt med hög andel manuellt arbete samtidigt som deltagarna förbereds för arbetsmarknaden.

Konsekvensbeskriv kommunens investeringar

När kommunen investerar medel är det för våra medborgares bästa. Vi behöver dock även tänka på våra barn och barnbarns bästa, och se till att investeringar inte motverkar deras förutsättningar för ett gott liv. Därför bör alla investeringar kommunen gör analyseras utifrån hur de påverkar de nio planetära gränserna för hållbarhet, som identifierats av forskare

(Rockström med flera 2009). Dessa representerar processer som reglerar samspelet mellan mark, hav, atmosfär och biologisk mångfald som skapar de förutsättningar på Jorden som våra samhällen och ekonomi är beroende av. Dessa är:

1. Klimatförändring
2. Förlust av biologisk mångfald
3. Ozonskiktets uttunning i stratosfären
4. Havsförsurning (till följd av klimatförändringar)
5. Övergödning i vatten, och samtidigt ohållbar utvinning av konstgödsel från gruvor eller i energikrävande processer. Det kan åtgärdas genom att näringsämnen används enligt kretsloppsprincipen.
6. Förändrad markanvändning (t.ex. avskogning)
7. Färskvattenanvändning
8. Aerosoler i atmosfären (mikroskopiska partiklar i atmosfären som påverkar klimatet och levande organismer)
9. Nya kemiska substanser ("Novel entities": t.ex. organiska föroreningar, radioaktivt material, nanomaterial och mikroplaster).

Yrkande

att ett uppdrag läggs till under strategiskt mål 5.1 med följande lydelse:

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samtliga investeringsbeslut i kommunkoncernen ska åtföljas av en bedömning av konsekvenser för miljö utifrån de planetära gränser som presenterades av prof. Rockström med flera år 2009.

5.2 HÖG SYSSELSÄTTNING OCH ETT MÅNGSIDIGT NÄRINGS LIV

Yrkande

Kommunstyrelsen får i uppdrag att under 2023 analysera hur kommunens näringslivsansvariga kan arbeta integrerat med miljö, ekonomi och socialt hållbar utveckling för att främja Flens invånare och företagare, utifrån det som presenterats yrkandet på kommunfullmäktiges möte 2022-11-07.

5.3 HÖJD UTBILDNINGSNIVÅ OCH LIVSLÅNGT LÄRANDE

Se över hyresmodell för grundskolelokaler

Flens kommun har en lokalkostnad per elev i grundskola som ligger relativt högt, jämfört med genomsnittet för såväl Södermanland som riket. Det innebär ett minskat utrymme till t.ex. kostnader för pedagogisk personal. Det är bra att det satsas på undervisningslokaler av hög kvalitet, men det får samtidigt till konsekvens att det ekonomiskt drabbar kommunen dubbelt. Eftersom Flen har en modell för beräkning av skolpeng där fristående skolor tilldelas samma summa som kommunens genomsnittliga kostnad för lokalhyror, innebär höjda hyreskostnader för den kommunala skolan också ett höjd ersättning till andra huvudmän, oberoende av deras faktiska lokalkostnader. För att säkra livärdighet såväl som att skopengar används rätt är det viktigt att se till att lokalhyror som Flens kommunala grundskolor betalar endast inkluderar ytor för pedagogisk verksamhet. Övriga ytor, som också delas med Kulturskolan och hyrs ut externt, bör ligga utanför den skolpengsgrundande budgeten och bekostas av t.ex. kommunstyrelsen.

Yrkande

Att under både de strategiska målen 5.3 lägga till följande uppdrag:

Kommunstyrelsen och Barn-, utbildnings- och kulturnämnden får i uppdrag att utreda hur hyresmodell för grundskolelokaler kan förändras, så att enbart ytor för pedagogisk verksamhet ingår i grundskolans budget för lokalhyror.

Utredning av varför barn byter skola – till grund för kvalitetsökande insatser

Bakgrund

Flens kommuns partier är överens om att god kvalitet i den kommunala verksamheten är viktig, det visar inte minst motionen från M, C, KD och L om att införa tjänstegarantier (KS/2021:130). I det ekonomiska läge som Flen befinner sig i är kvalitetshöjningar som samtidigt leder till bättre ekonomi särskilt viktig.

Flen är på nummer 7 av de kommuner i landet där flest elever väljer fristående skolor framför kommunala, och nummer ett om man bortser från välmående kommuner i storstadsregioner. Därtill kommer ett antal elever som pendlar till kommunala skolor i andra kommuner. Det innebär mindre pengar till kommunala skolor, samtidigt som det pedagogiska uppdraget blir mer kvalificerat, eftersom det främst är studiemotiverade elever som byter skola. Eftersom

fasta kostnader är svåra att reglera med kort varsel, så leder detta till neddragningar på personal.

Reformer för att öppna välfärdssektorer för privat företagande i Sverige skedde med argumentet att konkurrens gynnar kvalitet. Hittills har skolreformen dock enbart inneburit svårare förutsättningar för den kommunala skolan som drabbats av minskade anslag. Ävenom den kommunala skolan i Flen har god kvalitet, (med bättre skolresultat än förväntat utifrån förutsättningarna, enligt skolverkets statistik) så är det dags att aktivt försöka vända trenden. Ett första steg är att undersöka vad det är som gör att elever väljer andra skolor än de kommunala, samt vilka kvalitetsförbättringar som skulle göra den kommunala skolan mer konkurrenskraftig.

Uppdraget bör ges till kommunstyrelsen för att verksamheten inte ska utvärdera sig själv, men bör ske i samråd med Barn-, utbildnings- och kulturnämnden.

Yrkande

att ett uppdrag läggs till under strategiskt mål 5.3 med följande lydelse:

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med Barn-, utbildnings och kulturnämnden utreda varför barn väljer att gå i grundskola i andra kommuner eller i fristående skolformer. Utredningen ska innefatta (men inte nödvändigt begränsas till) analys av statistik från skolverket och intervjuer och enkäter med vårdnadshavare. Analysen ska presenteras tillsammans med förslag på åtgärder för att genom kvalitetsförbättringar göra den kommunala skolan mer konkurrenskraftig.

5.4 ATTRAKTIV OCH TRYGG KOMMUN

Inför satsningar FKAB – måste redovisa konsekvenser inkl. hyreshöjningar.

Flens kommun har, liksom de flesta kommuner, ett kärvt ekonomiskt läge med konsekvensen att kommunens två stora verksamhetsområden, ständigt dras med effektiviseringskrav, samtidigt som behoven ökar. Samtidigt finns behov av kloka (re-)investeringar i fysiska lokaler och infrastruktur för att säkra en god ekonomisk hushållning och förvaltning av kommunens kapital. Dock behöver investeringar göras med försiktighet när det gäller konsekvenser med avseende hyreskostnader för kommunens verksamheter. Dessutom behöver kvaliteten och framförhållning vad gäller beredning av investeringsbeslut förbättras.

Yrkande

att ett uppdrag läggs till under strategiskt mål 5.4 med följande lydelse:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med styrelsen för FKAB utveckla en processen kring beslut för investeringar i FKAB som säkrar kvalitet och möjlighet till analys av påverkan på verksamheternas driftskostnader. Uppdraget ska redovisas senast juni 2023.

6. PLANERINGS DIREKTIV 2023-2026 OCH ÖVERGRIPANDE BUDGET 2023

Mål för god ekonomisk hushållning satta utifrån Flens förutsättningar istället för schablon

Bakgrund

Kommunallagens övergripande kravet på kommunens ekonomi är god ekonomisk hushållning (GEH). Vad det innebär regleras inte i detalj utan varje kommun ska upprätta långsiktigt strategiska riktlinjer för innebörden utifrån de egna förutsättningarna (SKR, 2021). I förarbetena till kommunallagens regler om GEH framgår att syftet med kravet var att förhindra att kommuner förbruka sin förmögenhet för att täcka löpande behov - det vill säga; man ska inte sälja av eller minska värdet på kommunala fastigheter eller infrastruktur för att täcka löpande kostnader. En annan princip är kommuner bör ha ett visst överskott för att finansiera framtida nödvändiga investeringar samt hantera långsiktiga åtaganden, som pensionsförpliktelser. Att ha ett visst överskott i kommuner är därför en sund princip. Denna sunda princip har dock blivit ett mål i sig, som ofta används utan tillräcklig analys av vad som faktiskt är god ekonomisk hushållning i den specifika situationen.

I Flens kommun har vi löpande kostnader som överstiger snittet för jämförbara kommuner. En anledning är att jämförbara kommuner inte är exakt lika - Flen är en av de kommuner som har tuffast socioekonomiska förutsättningar i sin jämförelsegrupp. Man kan därför inte vänta att kommunernas kostnader ska vara exakt lika. En annan anledning är att kommuner lätt hamnar i en ond spiral, där underfinansiering leder till sämre kvalitet som i sin tur leder till högre kostnader. Av delårsrapport 3 år 2022 för Flens kommun, framgår att underskottet i Socialnämnden beror på svårigheter att rekrytera personal, brist på boendeplatser samt viten för att man inte uppfyllt lagens krav på placeringstid. Enligt samma dokument leder minskat elevunderlag till ökade kostnader för omställning. Brister i kvalitet leder alltså till ökade kostnader, vilket i sin tur leder till neddragningar som ytterligare hotar kvaliteten. I detta läge är det god ekonomisk hushållning att använda alla tillgängliga medel för att bryta sådana nedåtgående och få igång en god utveckling, inte sparas i ladorna.

I budget 2022 var det finansiella målet för god ekonomisk hushållning att kommunen ska visa ett överskotts målet motsvarande 1 procent av intäkter från skatter och den mellankommunala utjämnings. Det faktiska resultatet ser ut att överträffa detta med bred marginal. Detta överskott kan dock inte i efterhand delas ut till verksamheterna. Det blir paradoxalt så att samtidigt som kommunen gör stora överskott behöver verksamheterna spara. Det bästa sättet att undvika en sådan situation är att sänka överskotts målet. Ändå är överskotts målet för 2023 höjt till 1,2 procent. Detta sker samtidigt som vi har stor underfinansiering av framförallt socialnämnd och BUK-nämnd. När det gäller mål för vad som är god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv är detta i budgetförslaget för 2023 endast satt utifrån en jämförelse med andra kommuner. Det är ett irrelevant mål, eftersom Flens kommun har liten påverkansmöjlighet för hur snittet i övriga kommuner i jämförelsegruppen kommer att utvecklas.

Yrkande:

att det första finansiella målet för god ekonomisk hushållning enligt förslaget i avsnitt 6.2 ändras enligt följande:

Flens kommun ska uppnå ett resultat som är minst 1 procent av skatteintäkterna och utjämnings (ca 12 mkr 2023).

att det verksamhetsmässiga målet för god ekonomisk hushållning enligt förslaget i avsnitt 6.2 ändras enligt följande:

Verksamheterna i Flens kommun ska genomföra satsningar som både ger minskade kostnader och ökad eller bibehållen kvalitet.

Indikatorer:

- *Kommunens kostnader för vite för ej uppfyllda lagkrav*
- *Kommunens kostnader för inhyrd personal samt timvikarier inom vård- och omsorg*
- *Andel lever som väljer skolor med annan huvudman än Flens kommun*
- *Andelen av lokaler för kommunal verksamhet som är externt hyrda*

7.1 NÄMNDERNAS DRIFTBUDGET

Tillfälligt utökad budgetramen för Barn-, utbildnings- och kulturnämnden, för att förstärka det kompensatoriska uppdraget i skolan under 2023, tills ny resursfördelningsmodell för skolpeng är klar.

Skolan har ett lagstadgat ansvar att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, det så kallade kompensatoriska uppdraget. Flens kommun har som uppsatt mål att alla elever i Flens kommun erbjuds grundskoleverksamhet av god kvalitet, där god barn- och elevhälsa samt trygghet för barn, elever och föräldrar ingår som viktiga komponenter.

Flen har här dubbla utmaningar: ett relativt stort elevunderlag med behov av stöd utifrån socioekonomisk bakgrund, samt vikande elevunderlag delvis på grund av elever som väljer fristående skolor, vilket drabbar verksamheten ekonomiskt. Våra skolor gör ett mycket bra jobb: skolresultaten ligger över modellberäknat värde, dvs det resultat som förväntas utifrån våra förutsättningar. Men trots detta är det långt kvar till måluppfyllnad för skolresultat (se indikatorer i kapitel 9).

Ett orosmoln är måluppfyllnad för upplevd trygghet i skolan. Indikatorerna visar på negativ trend och under det senaste året har antal kränkingsärenden inom grundskolan ökat, främst gällande fysiskt våld. Mycket tyder på att skolorna saknar de resurser som behövs för att hantera detta, bland annat på grund av vikande elevunderlag.

Barn-, utbildnings- och kulturnämnden har fattat beslut om att se över resursfördelningsmodellen, för att se till att skolpengen används så effektivt och rättvist som möjligt, så att vi kan nå uppsatta mål och uppfylla det kompensatoriska uppdraget. Denna utredning har dock inte kunnat färdigställas och presenteras i tid för att användas som grund i arbetet med budget för 2023. Inte heller har man i verksamheten kunnat pausa varsel om uppsägningar, i väntan på resultatet. Personal betonar vikten av att undvika en negativ utveckling som kan bli svår att vända och som dessutom riskerar få långvariga konsekvenser för de elever som inte klarar grundskolan.

I detta läge anser vi det befogat att skjuta till extra pengar till grundskolans budget, i väntan på att en omarbetad resursfördelningsmodell finns på plats. Pengar till detta frigörs i och med att överskottsmålet sätts till 1 procent enligt separat yrkande.

Yrkande:

att ge Barn-, utbildnings- och kulturnämnden i uppdrag att förstärka det kompensatoriska uppdraget, genom att motverka effekterna av varsel på grund av omställningsarbete i grundskolan.

att utöka driftsbudget för Barn-, utbildnings- och kulturnämnden med 2,5 mnkr.

Kvinnojouren Malva.

Socialnämnden har tecknat ett IOP-avtal med kvinnojouren Malva i Flen, som innebär en samverkan i arbetet mot våld i nära relationer i Flen. Flens kommun har genom mål 5 i Hållbarhetsprogram för Flens kommun 2030 beslutat att agera för att skapa ett jämställt

samhälle och en kommun där kvinnofrid råder. Båda parterna behöver ta ansvar för att få samverkan att fungera.

Kvinnojouren Malva bidrar genom att sätta sina resurser, bland annat i form av praktiskt stöd till våldsutsatta, utbildning och volontärarbete, till socialnämndens förfogande.

Socialnämnden bidrar bland annat genom finansiering för genomförandet av avtalet och genom att bygga en stärkt kompetensnivå hos personalen, som ska förbättra nämndens förutsättningar för att arbeta för att uppmärksamma och förebygga våld i nära relationer samt motverka destruktiva könsnormer som kan leda till våld och övergrepp. För att det gemensamma syftet att motverka våld i nära relationer ska fungera behöver socialnämnden under avtalstiden en utökad budgetram på 400 000 kronor, som öronmärks för att genomföra IOP-avtalet med kvinnojouren Malva i Flen.

Yrkande:

att socialnämnden får en utökad budgetram på 400 000 kronor, som öronmärks för att genomföra IOP-avtalet med kvinnojouren Malva i Flen.